

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний

Кафедра психології і педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

Л.Л. Станіславава

29 серпня 2019

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Основи психотерапії

Освітньо-професійна програма Психологія

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Ханецька Наталія Вікторівна
Профайл викладача	http://psy.khnu.km.ua/zhylovska-tetyana-leonidivna/
E-mail викладача(ів)	Khanetska@gmail.com
Контактний телефон	+380677867121
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=2856
Навчальний рік	2020-2021
Консультації	Очні: понеділок, 4-а пара, 3-405а, п'ятниця, 4-а пар, 3-405а он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Форма семестрового контролю			
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота студента, в т.ч. ІРС	Курсовий проект	Курсова робота	Залік	Іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
О	Д	3	6	5	150	60	30		30		90			+	

Анотація дисципліни

Дисципліна «Основи психотерапії» є складовою обов'язкової частини дисциплін професійної підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня за спеціальністю 053 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія.

Пререквізити: Вступ до фаху (в т.ч. психологічна служба), Психологія емоцій з тренінгом емоційної стійкості, Основи клінічної психології, Психологія особистості, Робота психолога з сім'єю, Основи психологічного консультування, Основи психологічної корекції, Робота психолога з дітьми різного віку; **кореквізити:** Психосоматика, Кризова психологія та віктимологія, Переддипломна практика, Атестаційний екзамен, Кваліфікаційна дипломна робота.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни – ознайомити студентів з основними питаннями психотерапії, її теоретичними і практичними аспектами, розвинути уміння роботи в професії психотерапевта; поглибити вивчення теоретичних та практичних питань із проблематики сучасної психотерапевтичної практики; сприяти формуванню власної професійної позиції щодо терапевтичного процесу; набути досвід самостійного і творчого аналізу та оцінки

психотерапевтичних явищ і ситуацій; сприяти формуванню творчого психолого-педагогічного мислення, професійної самосвідомості.

Завдання дисципліни – надати студентам знання щодо питань психотерапії та набути навичок у їх орієнтуванні.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання; обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги; рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки; складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій; знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога; вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Загальні засади психотерапії	Ознайомлення із сутністю та предметом психотерапії. Вивчення психодинамічного напрямку у психотерапії	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 1. Підготовка до виконання домашнього завдання 1 «Скласти психотерапевтичний контракт».	6	[1, с. 476- 479; 2, с. 5-12; 3, с. 7-53; 5, с.10-37; 6, с.11-24]
2	Психодинамічний напрямок в психотерапії		Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 2. Виконання домашнього завдання.	6	[1,с.12-132; 2, с.13-52; 3, с.54-145; 4, с.228-263; 5, с.41-68; 6, с.42-73]
3	Гештальттерапія	Практичне опрацювання з гештальттерапією Ф. Перзла та психодрамою Я. Морено	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 3.	6	[1, с. 353-370; 2, с. 70-81; 3, с. 175-200; 5,с.240-261]
4	Психодрама Я. Морено		Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 4.	6	[1, с. 269- 291; 5, с.323-341; 6, с.147-163]
5	Тілесно орієнтована психотерапія	Особливості тілесно орієнтованої психотерапії та психотерапевтичного процесу в руслі аналізу Е. Берна	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 5.	6	[3, с. 152-175; 5, с.182-214; 7, с. 180-200; 8, с. 140-149]
6	Транзактний аналіз Е. Берна		Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 6.	6	[2, с. 64-70; 5, с.163-178; 7, с. 200-215; 8, с. 111-124]
7	Поведінковий напрям в психотерапії	Вивчення когнітивно-поведінкового напрямку у психотерапії	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 7.	6	[2, с. 92-99; 5, с.288-302; 6, с. 185-204]
8	Когнітивний напрям в психотерапії		Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 8. Підготовка до тестового контролю з тем 1-8. Підготовка до виконання домашнього завдання 2 «Описати п'ять ситуацій із власного життя за схемою АВС».	6	[1, с.395-410; 2, с.107-117; 3, с. 200-215; 5, с.218-235; 6, с. 185-204]

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
9	Екзистенціальна психотерапія	Опрацювання екзистенціально-гуманістичного напрямку у психотерапії	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 9. Виконання домашнього завдання.	6	[1, с.291-353; 2, с.99-107; 3, с. 215-225; 6, с. 204-222]
10	Клієнт-центрована психотерапія		Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 10.	6	[1, с.370-395; 2, с.81-89; 3, с. 229-234; 4, с.198-206; 5, с.266-282; 6, с.97-147]
11	Сугестивна психотерапія	Ознайомлення сутності і особливостей сугестивної психотерапії та інших напрямків психотерапії	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 11.	6	[2, с. 127-152; 7, с. 165-172; 8, с. 97-111; 9, с. 383-425]
12	Інші напрямки психотерапії		Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 12.	6	[2, с.122-124; 4, с.281-312; 5, с.305-319, 346-384; 6, с.73-97, 163-204; 7, с.181-209; 8, с.81-111]
13	Групова психотерапія	Практичне застосування принципів та цілей психотерапевтичної групи. Сутність і особливості дитячо-юнацької психотерапії	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 13.	6	[4, с.312-359; 5, с.406-412; 7, с.196-216; 8, с.166-173; 9, с.45-67]
14	Дитячо-юнацька психотерапія		Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 14.	6	[6, с.222-255]
15	Психотерапія сімейних стосунків	Дослідження особливостей психотерапії сімейних стосунків	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою 15. Підготовка до тестового контролю з тем 9-15.	6	[6, с.255-295; 5, с.388-403; 7, с.176-196]

Примітка: * Лекції проводяться щотижня – дві години, лабораторні заняття – по чотири години через тиждень.

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу з дисципліни відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати лекції і лабораторні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, практичні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене лабораторне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відвідувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До лабораторних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набуті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перезарахування результатів навчання у ХНУ (<http://khnu.km.ua/root/files/01/06/03/006.pdf>). Виконуючи самостійну роботу з дисципліни, студент має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату він отримує незадовільну оцінку і має виконати завдання за новою темою.

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожен вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються відповідно до структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінювання студентів денної форми навчання складається з таких елементів: усне опитування, захист практичних робіт (самодослідження та підготовки до практичних робіт), тестове опитування, семестровий контроль (іспит). Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу, але не здав семестровий контроль (іспит), вважається невстигаючим.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота				Самостійна робота (ТО)	Семестровий контроль (іспит)
Усне опитування		Захист практичних робіт			
T1-8	T 9-15	T1-8	T 9-15		
ВК:	0,2	0,2		0,2	0,4

Примітка: УО – усне опитування, ТО – тестове опитування, Т – тема, ВК – ваговий коефіцієнт.

Пропущене заняття студент зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичного навчання у семестрі.

Оцінювання студентів заочної форми навчання складається з таких елементів: тестовий контроль, контрольна робота і семестровий контроль (іспит).

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна робота		Семестровий контроль	
Тестовий контроль		Контрольна робота		Іспит	
1		1		1	
ВК:	0,2	0,3		0,5	

Примітка: ВК – ваговий коефіцієнт.

Критерії оцінювання за видами робіт

Теоретичний матеріал (усне і письмове опитування)

Усне та письмове опитування теоретичного матеріалу здійснюється по запланованим темам і відбувається на протязі всього періоду вивчення дисципліни. На опитування виноситься одне питання теоретичного матеріалу.

Якщо студент отримав незадовільну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю.

Критерії оцінювання теоретичного матеріалу

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання теоретичного матеріалу
Відмінно	Глибоке і повне опанування теоретичного матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок.
Добре	Повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
Задовільно	Неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
Незадовільно	Безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни.

Практичні роботи

Оцінювання змісту практичних робіт включає: виконання практичної роботи та її демонстрація (обговорення), виконання практичних, тренінгових, коучингових вправ згідно інструкції, озвучування висновків та рефлексії.

Критерії оцінювання практичних робіт

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання практичних робіт
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві

	<i>похибки</i>
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних завдань; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. У відповіді дві-три <i>несуттєві помилки</i>
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене питання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни

Тестовий контроль

Тестування відбувається у Модульному середовищі для навчання ХНУ. Студент може пройти тест письмово за умови здачі заборгованості або відсутності технічних можливостей для комп'ютеризованого проходження тесту.

На тестування відводиться 15 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Для кожної теми, що виноситься на тестовий контроль, розроблений окремий тестовий блок, що містить 10 завдань. Вірна відповідь за кожне завдання в один бал. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, наведена у таблиці.

Сума балів за тестові завдання	0–4	5–6	7–8	9–10
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Контрольна робота

Контрольна робота студентів заочної форми навчання включає теоретичне питання та практичне завдання. Зміст та вимоги до написання та оформлення контрольної роботи подані у методичних вказівках, розміщених у Модульному середовищі для навчання ХНУ.

Критерії оцінювання контрольної роботи студентів заочної форми навчання

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання контрольної роботи студентів заочної форми навчання
Відмінно	Зміст питань розкрито повно і грамотно, правильно використано понятійний апарат; логічний виклад відповіді державною мовою; проявлено творчий підхід та самостійне мислення. Дотримані всі вимоги оформлення контрольної роботи. При написанні допущено дві-три несуттєві похибки.
Добре	Зміст питань розкрито повно. Показано володіння понятійним апаратом і фаховою термінологією; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі питань можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання тощо. Відповідь будується на основі самостійного мислення. Дотримані не всі вимоги оформлення контрольної роботи. Допущено дві-три несуттєві помилки.
Задовільно	Зміст питань розкрито неповно. Виявлено знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією. Відповідь будується на рівні репродуктивного мислення, слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді. Не дотримано вимог оформлення контрольної роботи.
Незадовільно	Зміст питань не розкрито. Виявлено розрізнені, безсистемні знання, допущені суттєві помилки у визначенні понять, перекручено їх зміст, виклад матеріалу хаотичний. Не дотримано вимог оформлення контрольної роботи.

Семестровий контроль (іспит)

Семестровий контроль (іспит) відбувається у письмовій формі. Після перевірки письмової роботи

викладач може запитати студента про зміст тої чи іншої відповіді.

Екзаменаційний білет складається з таких елементів: два теоретичних питання, п'ять тестових завдань та одне завдання практичного характеру. Кожне завдання оцінюється за чотирибальною інституційною шкалою. Узагальнена оцінка за іспит виводиться як середньоарифметичне з усіх завдань та округлюється відповідно до інституційної шкали.

Оцінювання теоретичних завдань. При оцінюванні беруться до уваги наступні критерії: правильність, повнота, глибина та усвідомленість відповіді, а також послідовність викладення відповіді, вміння формулювати та викладати думки, аргументувати свою позицію.

Критерії оцінювання теоретичних завдань

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі, грамотно, логічно і обґрунтовано відповів на поставлені теоретичні питання, вміло використовуючи понятійний апарат. При відповіді допустив дві-три несуттєві похибки.
Добре	Зміст питань розкрито повно, показано володіння понятійним апаратом і фаховою термінологією; виклад відповіді грамотний, але твердження не завжди обґрунтовані, у змісті і формі питань є окремі неточності, нечіткі формулювання тощо. Студент у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки.
Задовільно	Зміст питань розкрито неповно. Виявлено знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією. Відповідь будується на рівні репродуктивного мислення, слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді.
Незадовільно	Зміст питань не розкрито. Виявлено розрізнені, безсистемні знання, допущені суттєві помилки у визначенні понять, перекручено їх зміст, виклад матеріалу хаотичний.

Оцінювання тестового завдання. Тестове завдання передбачає репродуктивне відтворення знань шляхом відбору правильної відповіді із запропонованих. Завдання не передбачають виходу за межі чітко окресленого кола понять і допускають лише одну правильну відповідь. За кожен правильну відповідь нараховується один бал. Максимальна кількість балів за тестове завдання – 5.

Відповідність кількості балів за тестове завдання оцінці за інституційною шкалою

Сума балів за тестові завдання	0-2	3	4	5
Оцінка за інституційною шкалою	2	3	4	5

Оцінювання практичного завдання. Професійна спрямованість практичного завдання передбачає вміння творчо застосовувати набуті знання та навички, передбачати та вирішувати проблемні ситуації, які можуть зустрінутися в майбутній професійній діяльності.

Критерії оцінювання практичного завдання

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент повно і правильно, грамотно і логічно відповів на питання практичного завдання, використовуючи теоретичні знання, написав детальні і обґрунтовані висновки. У відповіді допустив дві-три несуттєві похибки.
Добре	Студент повно і правильно відповів на питання практичного завдання, використовуючи теоретичні знання, написав правильні, але недостатньо детальні і недостатньо обґрунтовані висновки. У відповіді допустив дві-три несуттєві помилки.
Задовільно	Студент неповно відповів на питання практичного завдання, у відповіді допустив неточності і суттєві помилки. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання.
Незадовільно	Студент не відповів або відповів неправильно на питання практичного завдання, не зміг використати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань.

Підсумкова оцінка за семестр згідно з інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до Електронного журналу. При цьому за інституційною шкалою ставиться відповідна оцінка, а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці співвідношення.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання	
A	4,75 – 5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок.
B	4,25 – 4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75 – 4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25 – 3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00 – 3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання.
FX	2,00 – 2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни.
F	0,00 – 1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна робота і повторне вивчення дисципліни.

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

1. Суть, об'єкт і предмет психотерапії.
2. Основні напрями психотерапії.
3. Класифікація методів психотерапії.
4. Основні форми психотерапії.
5. Особистість психотерапевта.
6. Етичні принципи психотерапевта.
7. Психоаналіз З. Фрейда.
8. Аналітична психологія і психотерапія К. Юнга.
9. Індивідуальна психологія і психотерапія А. Адлера.
10. Загальна характеристика поведінкового напрямку в психотерапії.
11. Основні поняття і методи когнітивної психотерапії.
12. Сутність і основні положення психотерапії реальністю.
13. Теорія раціонально-емотивної терапії А.Елліса.
14. Основні принципи гештальттерапії.
15. Механізми порушення процесу саморегуляції Ф. Перлза.
16. Психотерапевтичний процес у рамках гештальттерапії.
17. Психотехніки в гештальттерапії.
18. Основні поняття теорії транзактного аналізу.
19. Опис психотерапевтичного процесу транзактного аналізу.
20. Сутність психотерапії К. Роджерса.
21. Основні положення логотерапії В. Франкла.
22. Сутність і основні поняття екзистенціальної психотерапії.
23. Психотехніка в екзистенціальній парадигмі.
24. Сутність та основні поняття тілесно орієнтованої психотерапії.
25. Вегетотерапія В. Райха.
26. Біоенергетика О. Лоуена.
27. Біосинтез Д. Боаделли.
28. Історія розвитку та природа гіпнозу.
29. Сутність навіювання.
30. Самонавіювання.
31. Психодрама Я. Морено.
32. Психосинтез Р.Асаджіолі.
33. Арттерапія.
34. Позитивна психотерапія.
35. Нейролінгвістичне програмування.

*Рекомендована література**Основна література*

1. Бурлачук Л. Ф. Психотерапія : учеб. для вузов / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян, М. Е. Жидко. – 3-е изд. – СПб. : Питер, 2009. – 496 с.
2. Зубалий Н. П. Основы психотерапии : учеб. пособ. / Н. П. Зубалий, А. М. Левочкина. – МАУП, 2001. – 160 с.
3. Каліна Н. Ф. Психотерапія : підручник / Н. Ф. Каліна. – Київ : Академвидав, 2010. – 288 с.
4. Кондрашенко В. Т. Общая психотерапия : учеб. пособ. / В. Т. Кондрашенко, Д. И. Донской – Мн. : Выш.шк., 2003. – 464 с.

5. Мушкевич М. І. Основи психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 420 с.
6. Основи психотерапії: навч. посіб. / В. І. Банцер, Л. О. Гребінь, З. В. Гривул [та інш.] ; під заг. ред. К. В. Седих, О. О. Фільц, Н. Є. Завацька. – Полтава : Алчевськ : ЦПК, 2013. – 329 с.

Додаткова література

7. Психотерапия : учебник / под ред. Б. Д. Карвасарского. – СПб. : Питер, 2000. – 544 с.
8. Сыропятов О. Г. Психотерапия: первичная специализация – теория и практика : учеб. пособ. / О. Г. Сыропятов, Н. А. Дзеружинская. – Київ : Наук. світ, 2010. – 316 с.
9. Александров А. А. Психотерапия : учеб. пособ. / А. А. Александров. – СПб. : Питер, 2004. – 480 с.
10. Берн Э. Групповая психотерапия / Э. Берн. – М. : Академ. проект, 2001. – 464 с.
11. Гадфилд С. Практика краткосрочной психотерапии / С. Гадфилд. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2002. – 256 с.
12. Детская и подростковая психотерапия / под ред.: Д. Лейна, Э. Миллера. – СПб. : Питер, 2001. – 448 с.
13. Эксакусто Т. В. Практикум по групповой психокоррекции: тренинги, упражнения, ролевые игры / Т. В. Эксакусто. – Изд. 3-е. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 339 с.
14. Ежова Н. Н. Справочник практического психолога / Н. Н. Ежова. – Изд. 2-е. – Ростов н/Д : Феникс, 2011. – 380 с.
15. Кеннард Д. Групп-аналитическая психотерапия / Д. Кеннард, Дж. Робертс, Д. Уинтер – СПб. : Питер, 2002. – 192 с.
16. Когнитивно-бихевиоральный подход в психотерапии и консультировании : хрестоматия / сост. Т. В. Власова. – Владивосток : ГИ МГУ, 2002. – 110 с.
17. Копытин А. И. Системная арт-терапия / А. И. Копытин. – СПб. : Питер, 2001. – 224 с.
18. Копытин А. И. Арт-терапия / А. И. Копытин. – СПб. : Питер, 2001. – 320 с.
19. МакМаллин Р. Практикум по когнитивной терапии / Р. МакМаллин ; пер. с англ. – СПб. : Речь, 2001. – 560 с.
20. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу : навч. посіб. / К. Л. Мілютіна. – Київ : МАУП, 2004. – 192 с.
21. Пезешкиан Н. Психотерапия повседневной жизни: тренинг разрешения конфликтов / Н. Пезешкиан ; пер. с нем. Ю. С. Наумовой. – СПб. : Речь, 2002. – 288 с.
22. Роджерс К. Р. Консультирование и психотерапия. Новейшие подходы в области практической работы : монография / пер. с англ.: О. Кондрашовой, Р. Кучкаровой. – М. : ЭКСМО-ПРЕСС, 1999. – 464 с.
23. Романин А. Н. Основы психотерапии : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / А. Н. Романин. – М. : Издательский центр «Академия», 1999. – 208 с.
24. Рудестам К. Групповая психотерапия / К. Рудестам ; пер. с англ. А. Голубева. – 2-е междунар. изд. – СПб. : Питер, 2001. – 384 с.
25. Старак Я. Техники гештальт-терапии на каждый день. Рискните быть живым / Я. Старак, Т. Кей, Д. Олдхейм ; пер. с англ. Г. П. Бутенко. – М. : Психотерапия, 2009. – 176 с.
26. Франкл В. Э. Основы логотерапии. Психотерапия и религия. – СПб. : Речь, 2000. – 286 с.
27. Франкл В. Психотерапия на практике / пер. с нем. Н. Панькова. – СПб. : Речь, 2001. – 256 с.
28. Чепмен А. Проблемно-ориентированная психотерапия / А. Чепмен, М. Чепмен-Сантана. – СПб. : Питер, 2001. – 140 с.
29. Шавердян Г. М. Основы психотерапии : учеб. пособ. – СПб. : Питер, 2008. – 208 с.
30. Ялом И. Групповая психотерапия: теория и практика / И. Ялом ; пер. с англ. – М. : Апрель Пресс, Издательство Института психотерапии, 2005. – 576 с.